

М'ЯСНА ПРОДУКТИВНІСТЬ ОВЕЦЬ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ПОРОДНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ**Голубенко Тетяна Леонідівна**кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця, Україна
ORCID: 0000-0003-1427-3950
Aponas-504@ukr.net**Ткаченко Тетяна Юріївна**кандидат сільськогосподарських наук, старший викладач
Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця, Україна
ORCID: 0000-0003-0428-4509
aspirant.tk@ukr.net

Вівчарство – значне джерело виробництва м'яса. Так, частка баранини в м'ясному балансі країни займає від 5-6,5%, а в окремих регіонах країни, де вона є необхідним продуктом для приготування національних блюд, досягає 30% і більш. Успішний розвиток вівчарства значною мірою залежить від врахування біологічних особливостей овець, які, на відміну від інших жуйних, здатні споживати значно більше видів рослин. Вони невибагливі до кормів, досить ефективно використовують поживні післяукісні залишки, а також залишкову рослинність пасовищ після випасання на них інших видів тварин. Забійний вихід, як одна з основних господарсько-корисних ознак при селекції на підвищення м'ясної продуктивності, варіював у групах від 44,2 до 44,9%. Використання промислового схрещування вівцематок породи меринос і баранів дорпер сприяє підвищенню м'ясної продуктивності помісних ягнят по відношенню до чистопородних мериносів цього стада. У помісних баранчиків площа «м'язового вічка» порівняно з чистопородними однолітками була вищою на 18,9%. Отримані результати свідчать про більш високі м'ясні переваги і кращу якість туш ягнят помісної групи. М'ясо помісей виявилось на момент забою більш зрілим – коефіцієнт стиглості становить 43,59%, що вище на 1,24, ніж в контролі. За кількістю відкладеного в туші протеїну відзначено збільшення його вмісту у помісних тварин. Маса відрубів I сорту в абсолютному та відносному співвідношенні найбільшою була у тушах двопородних баранчиків. Перевага молодняку 2 групи з цього показника становило 16,8%. М'ясні якості тварин визначає і співвідношення тканин у туші. У процесі вивчення морфологічного складу туш було виявлено чітка різниця між баранчиками піддослідних груп. У тушах помісних баранчиків вміст м'якоті становило 11,4 кг, що вище порівняно з контрольною групою на 1,5 кг або 15,1%.

Ключові слова: вівці, меринос, дорпер, передзабійна жива маса, забійний вихід, коефіцієнт стиглості, вихід м'якоті, вихід кісток.

DOI <https://doi.org/10.32782/bsnau.lvst.2024.4.3>

Вступ. Вівчарство – окрема галузь тваринництва, яка забезпечує розведення овець і виготовлення сировини для легкої промисловості і харчових продуктів. Найціннішим продуктом є шерсть, яку використовують у виробництві тканин, трикотажу, килимів, валяних виробів тощо. Зі шкір овець виготовляють хутряні вироби. З молока грубошерстих овець – сири (Avercheva N. O., 2020). Вівці серед сільськогосподарських тварин потребують для годівлі найменшої частки концентрованих кормів і характеризуються найвищою ефективністю використання всіх їх видів, особливо пасовищних (Bezhenar I.M., 2021; Busenko O.T. et al, 2013) Сьогодні в сільськогосподарських підприємствах та у населення утримується близько 3 млн га. природних пасовищ і 1,6 млн га. сіножатей, які здатні навіть за мінімальної врожайності 30-5 ц. з га можуть повністю забезпечити кормами 6-9 млн голів овець. В Україні овець розводять в усіх кліматичних зонах (Kalynuchenko H. I. et al, 2017; Paraniak N.M. et al, 2005; Slavkova O.P. et al, 2017).

Вівчарство є однією з важливих галузей тваринництва. Від овець одержують вовну, баранину, овчину, смушки, жир, молоко. Основна продукція вівчарства – вовна, яка за властивими їй якостями (легкість, міц-

ність, гігроскопічність, теплопровідність, гігієнічність та ін.), залишається незамінною сировиною для виготовлення одягу (Suprun I.O. et al, 2021; Vdovychenko Yu.V. et al, 2016; Zharuk L. V. et al, 2020) Щодо баранини, то вона за якістю не поступається свинині та яловичині. Відмінною особливістю баранини є те, що у жирі міститься невелика кількість холестерину. Якщо у жирі свинини його 74,5 -126 мг%, у яловичому – 75%, то в баранячому – тільки 29 мг%. Популярні в Україні породи: тонкорунні (асканійська тонкорунна вівця та прекоп) – 34,6%; напівтонкорунні (цигайська вівця) – 25,0%; українські м'ясо-вовнові з кросбредною вовною – 2,5%; грубововнові – 3,7%; каракульські та смушкові – 5,7% (Pomiton I.A., 2000; Susharnyk Ya. A., 2021; Zaruba K. V. et al, 2017; Balasse M., 2020; Burkata V.P., 2006).

Вівчарство – значне джерело виробництва м'яса. Так, частка баранини в м'ясному балансі країни займає від 5-6,5%, а в окремих регіонах країни, де вона є необхідним продуктом для приготування національних блюд, досягає 30% і більш. Великим попитом серед населення користується продукція з овечого молока. З нього виробляють сири різних видів, бринзу, інші продукти

(Bezhenar I.M., 2015; Boiko N.V., 2013; Kaletnik H.M. et al, 2007; Ibatullin I.I. et al, 2014).

Успішний розвиток вівчарства значною мірою залежить від врахування біологічних особливостей овець, які, на відміну від інших жуйних, здатні споживати значно більше видів рослин (Burhu Yu.H., 2011; Klymenko M. M. et al, 2006; Parakina N. et al, 2020). Вони невибагливі до кормів, досить ефективно використовують поживні після-укісні залишки, а також залишкову рослинність пасовищ після випасання на них інших видів тварин (Korbych N. M. et al, 2021; Kytaieva A. P. et al, 2016; Pokhyl V. et al, 2018).

В багатьох роботах, висвітлюють м'ясні якості овець, встановлено, що з основних чинників, визначальних м'ясну продуктивність тварин, є порода. Загально-прийнято, що використання баранчиків різних порід та напрямів продуктивності для здачі на м'ясо в рік народження є одним із резервів підвищення рентабельності вівчарства (Sukharlov V.O. et al, 2003). Це з тим, що найінтенсивніший приріст м'язової тканини, відповідно до встановлених закономірностей, відбувається у 4-7 місячному віці. У більш старшому віці збільшення маси туші відбувається шляхом наростання частки жиру у структурі приросту, що знижує дієтичну цінність м'яса та економічну ефективність його виробництва. Тому більш дорога баранина виробляється шляхом отримання м'яса від молодняку овець (Vdovychenko Yu.V. et al, 2019; Vdovychenko Yu.V. et al, 2013).

Матеріали і методи досліджень Для проведення експерименту було сформовано 2 групи вівцематок породи меринос за принципом пар аналогів у віці 2,5 року по 50 голів, що містилися в одній отарі. Вівцематки першої групи запліднювали породою меринос і були контролем, другої групи – спермою баранів породи дорпер.

Для вивчення м'ясної продуктивності та її формування за період відгодівлі проводився контрольний забій 5-ти типових баранчиків з кожної піддослідної групи у 6-місячному віці. При цьому визначалися забійні якості, морфологічний та сортовий склад туш, хімічний склад м'яса та його калорійність. Сортівий склад м'яса оцінювали шляхом розрубання та відділенням кожного сорту. Морфологічний склад туші визначали обвалкою напівтуш, визначенням маси м'якоті та кісток, а також коефіцієнтом м'ясності. Площа «м'язового вічка» (см²) вивчали шляхом виміру на папері відбитка зрізу найдовшого м'яза спини між 12-м і 13-м грудними хребцями. Оплату корму приростом живої маси вивчали протягом 60 днів на баранчиках з 4 до 6-місячного віку. Для проведення досвіду було відібрано по 10 тварин, типових для своїх груп.

Вивчаючи м'ясну продуктивність овець аборигенних порід, встановили, що кращими харчовими якостями від-

різнялося м'ясо баранчиків у віці від 4-х до 7-ми місяців, оскільки у цей віковий період, вважають автори, у туші найбільш оптимальний баланс м'язової та жирової тканин і в цьому віці молоді тварини досягають 75-80% живої маси дорослих тварин. У зв'язку з цим, нами проводилося вивчення м'ясної продуктивності молодняку різного походження у 6-місячному віці як встановленого раніше оптимального терміну для отримання максимального рівня економічної ефективності. Об'єктивну оцінку м'ясної продуктивності можна дати на підставі даних контрольних убоїв з визначенням передзабійної живої маси, забійної маси, забійного виходу, співвідношення м'яса та кісток тощо. Для проведення забою ми відбирали по 5 типових для груп тварин.

Результати. Основні показники, що характеризують м'ясну продуктивність молодняку дослідних груп, отримані нами під час експерименту, наведено у таблиці 2.

Аналізуючи дані таблиці, можна сказати, що загалом помісні баранчики за забійними показниками мали перевагу над контрольними однолітками. По передзабійній масі перевага помісних баранчиків над контрольною групою становило 12,5%, а, по забійній масі – 14,2%.

Під час забою було встановлено, що тушки ягнят були віднесені до першої групи до третього класу (11-14 кг), а тушки ягнят другої групи до другого класу (14-18 кг).

Маса парної туші у ягнят другої групи була більша на 1,97 кг або на 14,2%, а охолодженої – на 1,94 кг або на 14,3%.

Забійний вихід, як одна з основних господарсько-корисних ознак при селекції на підвищення м'ясної продуктивності, варіював у групах від 44,2 до 44,9%.

Для більш точного розуміння про забійні якості піддослідних баранчиків нами були визначені проміри туш (табл. 3), які дають досить повне та об'єктивне уявлення про відмінності по довжині тулуба, стегна, туші та обхвату стегна.

Наведені вище дані показують перевагу помісних баранчиків над аналогами породи меринос за всіма промірами. Так, по довжині тулуба баранчики 2 групи перевищували контроль на 10,3%. М'ясність туш багато в чому характеризується обхватом стегна. Меншу величину досліджуваного показника мали тонкорунні баранчики. Вони поступалися помісям за даною ознакою 14,3%. Таким чином, основна частка помісних баранчиків успадковують від скоростиглої м'ясної породи дорпер кращі забійні якості.

Таким чином, можна зробити загальний висновок про те, що використання промислового схрещування вівцематок породи меринос і баранів дорпер сприяє підвищенню м'ясної продуктивності помісних ягнят по відношенню до чистопородних мериносів цього стада.

Таблиця 1

Схема досліду

Група	Порода, породність				Кровність потомства
	Барани	п	Матки	п	
1	Меринос	3	Меринос	50	M1
2	Дорпер	3	Меринос	50	1/2 Д2 + 1/2М

Примітка: 1 – меринос, 2 – Д дорпер

Забійні якості молодняку

Показники	Групи	
	1	2
Передзабійна жива маса, кг	30,64±0,28	34,48±0,30
Маса, кг: парної туші охолодженої туші внутрішнього жиру	13,86±0,15 13,54±0,17 0,147±0,003	15,83±0,17 15,48±0,19 0,163±0,007
Забійна маса, кг	13,69±0,12	15,64±0,10
Забійний вихід, %	44,2	44,9

Таблиця 3

Основні проміри туш, м

Показники	Групи тварин	
	1	2
Довжина тулуба	0,58	0,64
Довжина стегна	0,52	0,59
Довжина туші	1,12	1,19
Обхват стегна	0,42	0,48

Сортовий склад туші є важливим показником м'ясної продуктивності, що впливає на ринкову вартість, що реалізується, так як поживна цінність м'яса різних частин туші неоднакова. З метою поглибленого вивчення м'ясних переваг молодняку різного походження після забою була проведена сортова розрубка туш (табл. 4).

Маса відрубів I сорту в абсолютному та відносному співвідношенні найбільшою була у тушах двопородних

баранчиків. Перевага молодняку 2 групи з цього показника становило 16,8%. М'ясні якості тварин визначає і співвідношення тканин у туші.

У процесі вивчення морфологічного складу туш було виявлено чітка різниця між баранчиками піддослідних груп (табл. 5). У тушах помісних баранчиків вміст м'якоті становило 11,4 кг, що вище порівняно з контрольною групою на 1,5 кг або 15,1%.

Таблиця 4

Сортовий склад туш баранчиків

Показники	Групи тварин	
	1	2
Маса охолодженої туші, кг	13,54±0,17	15,48±0,19
Вихід відрубів по сортам:		
1 сорт:		
кг	11,72±0,14	13,69±0,10
%	86,6	88,5
2 сорт:		
кг	1,82±0,06	1,79±0,02
%	13,4	11,5

Таблиця 5

Морфологічний склад туш баранчиків

Показники	Групи тварин	
	1	2
Вихід м'якоті:		
кг	9,9±0,11	11,4±0,09
%	73,2	74,0
Вихід кісток:		
кг	3,64±0,02	4,08±0,04
%	26,8	26,0
Площа м'язового вічка, см ²	13,2±0,11	15,7±0,15

Важливим показником, що характеризує рівень м'ясності туш, є площа поперечного перерізу довгого м'язу спини (м'язове вічко). У помісних баранчиків площа «м'язового вічка» порівняно з чистопородними однолітками була вищою на 18,9%. Отримані результати свідчать про більш високі м'ясні переваги і кращу якість туш ягнят помісної групи.

Морфологічний та сортовий склад тушок не повною мірою характеризують поживну та харчову цінність м'яса. Знання хімічного складу м'яса, а також ролі основних речовин у харчуванні людини дозволяє більш обґрунтовано підходити до вивчення харчової цінності цього продукту. При цьому визначення кількісного вмісту таких компонентів, як волога, жир, білок, зола має велике значення при визначенні в основному біологічної та енергетичної значущості м'яса. У зв'язку з цим нами було визначено середній хімічний склад м'якотної частини туш (табл. 6).

Проведені аналізи дозволили встановити, що м'ясо тонкорунних баранчиків містить більшу кількість вологи та нижчий рівень вмісту жиру, наслідком чого стала менша калорійність м'яса, ніж у помісних тварин. Масова частка сухої речовини в м'ясі помісних баранчиків вище, ніж у чистопородних на 0,61%, головним чином, за рахунок збільшення вмісту внутрішньоклітинного жиру. М'ясо помісей виявилось на момент забою більш зрілим – коефіцієнт стиглості становить 43,59%, що вище на 1,24, ніж в контролі. Більш висока зрілість м'яса баранчиків 2 групи, поряд з оціненими раніше критеріями, свідчить про більш високу їх скоростиглість.

Продукти тваринного походження є джерелом найбільш повноцінних білків, необхідних для життя-забезпечення організму людини. При недостатньому надходженні білка важко формується імунітет, сповільнюється розвиток організму, а також не повністю покриваються витрати енергії у процесі життєдіяльності. Основним показником цінності білка є його амінокислотний склад. Найбільш поширеним методом оцінки якості білка є розрахунок білково-якісного показника, як співвідношення триптофану та оксипроліну. Найбільшим БЯП характеризувалася баранина, отримана від помісних ягнят. Вони перевершували контрольних тварин за цим показником на 0,26. Збільшення значення білково-якісного показника свідчить про збільшення у м'ясі частки м'язових білків та зменшення сполучно-тканинних, а отже, про поліпшення якості м'ясної сировини.

З погляду здорового харчування кількісний вміст білка в м'ясі є головним щодо його харчової цінності. У двопородних помісей відзначено тенденцію до його збільшення. Фактично кількість білка за групами була однаковою.

Харчова та біологічна цінність 1 кг живої маси в процесі зростання та розвитку непостійна. Це пояснюється безперервною зміною співвідношення різносортих відрубів у туші, а також хімічного та морфологічного складу тіла тварин у процесі їх зростання та розвитку. Тому важливим якісним показником м'ясної продуктивності є облік розрахункової валової маси основних поживних речовин

у туші. Дані щодо накопичення жиру та білка в туші представлені в таблиці 7.

За кількістю відкладеного в туші протеїну відзначено збільшення його вмісту у помісних тварин. Баранчики 2 групи за загальним відкладенням у туші протеїну перевищують чистопородних однолітків на 327,8 (16,8%); по відкладенню жиру в туші на 172,9 (19,4%).

Отже, використання баранів породи дорпер для схрещування з тонкорунними вівцематками породи мерінос вплинуло на харчову цінність і валове виробництво поживних речовин м'яса у потомства.

На всіх етапах онтогенезу відбувається постійна зміна клітин, органів та систем органів. У процесі пристосування змінюються характер обміну речовин, морфологічна будова систем організму, функції клітин, тканин і органів. Така властива всьому живому властивість пристосовуватися в індивідуальному розвитку до мінливих умов навколишнього середовища автори визначили як онтогенетичну адаптацію.

Онтогенетична адаптація визначає рівень продуктивності сільськогосподарських тварин, що у своє чергу тісно пов'язані з розвитком внутрішніх органів, об'єднаних у системи органів. Тому щодо інтер'єру тварин велика увага приділяється розвитку внутрішніх органів. У наших дослідженнях оцінка цих параметрів здійснювалася в ході контрольного забою баранчиків, що проводився щодо м'ясної продуктивності. З кожної піддослідної групи в 6-місячному віці забою піддавали по 5 типових для групи баранчиків. Типовість оцінювалася виходячи з середньої групи живої маси та основних характеристик шерстного покриву.

За даними багатьох дослідників, існує пряма залежність між абсолютною масою внутрішніх органів (серця, печінки, легень, селезінки тощо), ступенем їх розвитку та характером обміну речовин та рівня продуктивності. Найбільші за своєю масою органи притаманні тваринам, які мають вищу продуктивність. Тварини з добре розвченими органами кровообігу та найбільшою кількістю крові, як правило, характеризуються більш інтенсивним обміном речовин та високою продуктивністю.

Як зазначалося вище, найпоширенішим і загальнодоступним показником, що свідчить про рівень розвитку внутрішніх органів, є абсолютна маса. Ці показники наведені в таблицях 8, 9.

Зоотехнічна література має велику кількість інформації про те, що вівці різних напрямків продуктивності мають різне співвідношення органів і тканин.

Щодо розвитку внутрішніх органів баранчики другої групи мали тенденцію до збільшення по відношенню до контрольної групи. У той самий час щодо відносного розвитку внутрішніх органів, помісі поступалися своїм одноліткам породи радянський мерінос.

За абсолютними показниками маси органів травлення перевага була у помісних тварин, отриманих з використанням генетичного потенціалу баранів породи дорпер. Вони перевершували своїх чистопородних однолітків радянський мерінос за масою шлунка на 4,3%. Це перевага показника інтенсивності зростання, що вказує на найкращі можливості використання поживних речовин корму.

**Хімічний склад, калорійність
та білкова повноцінність м'яса баранчиків**

Показник	Групи	
	1	2
Масова частка, %: вологи	70,25±0,34	69,64±0,29
сухої речовини: у тому числі:	29,75±0,26	30,36±0,21
білка	19,65±0,18	19,94±0,16
жиру	9,02±0,19	9,35±0,16
золи	1,08±0,09	1,07±0,11
Енергетична цінність 1 кг м'якоті: кКал	1315,78±19,31	1383,94±17,01
МДЖ	5,59	5,78
Коефіцієнт стиглості, %	42,35	43,59
Зміст амінокислот: триптофан, мг%	266,15±2,23	278,25±2,69
оксипролін, мг%	77,41±1,45	75,23±1,81
БЯП	3,43	3,69

Таблиця 7

Зміст поживних речовин у тушах баранчиків

Показники	Групи	
	1	2
Вміст в 1 кг м'якоті:		
протеїну, г	196,5	199,4
жиру, г	90,2	93,5
Вміст у туші:		
м'яса-м'якоті, кг	9,9	11,4
протеїну, кг	1945,4	2273,2
жиру, кг	893,0	1065,9
Співвідношення протеїн/жир	1: 0,45	1: 0,47

Таблиця 8

**Маса внутрішніх органів та їх співвідношення
з передзайною масою у підслідних тварин у 6 міс.**

Показники	Од. вим	Групи	
		1	2
Передзайна маса	кг	30,64±0,28	34,48±0,30
	%	100	100
Маса крові	кг	1,23±0,08	1,32±0,04
	%	4,01	3,83
Печінка	кг	0,810±0,08	0,860±0,09
	%	2,65	2,50
Серце	кг	0,170±0,007	0,160±0,005
	%	0,55	0,46
Легкі з трахеєю	кг	0,570±0,01	0,620±0,005
	%	1,85	1,81
Селезінка	кг	0,101±0,004	0,103±0,01
	%	0,33	0,30
Нирки	кг	0,104±0,002	0,114±0,002
	%	0,34	0,33

Розвиток шлунка у баранчиків піддослідних груп у 6 міс.

Показники	Од. вим	Групи	
		1	2
Передзабійна маса	кг	30,64±0,28	34,48±0,30
	%	100	100
Маса шлунка без вмісту	г	930±16,9	970±18,7
	%	3,03	2,81
у тому числі рубця	г	439±12,7	450±19,1
	%	1,43	1,31
книжки	г	143±6,6	159±7,3
	%	0,47	0,46
сітки	г	162±6,8	167±7,6
	%	0,53	0,48
сичуга	г	186±8,2	194±4,7
	%	0,61	0,56
Кишечник у т.ч. тонкий	кг	0,64±0,09	0,69±0,05
	%	2,08	2,03
товстий	кг	0,50±0,04	0,54±0,07
	%	1,62	1,57

Таким чином, в ході експерименту встановлено, що дослідні тварини з маси внутрішніх органів, у т.ч. та органів травлення, порівнянні з чистопородними однолітками, мали тенденцію до переваги.

Висновки. Забійний вихід, як одна з основних господарсько-корисних ознак при селекції на підвищення м'ясної продуктивності, варіював у групах від 44,2 до 44,9%. Використання промислового схрещування вівцематок породи мерінос і баранів дорпер сприяє підвищенню м'ясної продуктивності помісних ягнят по відношенню до чистопородних меріносів цього стада. У помісних баранчиків площа «м'язового вічка» порівняно з чистопородними однолітками була вищою на

18,9%. Отримані результати свідчать про більш високі м'ясні переваги і кращу якість туш ягнят помісної групи. М'ясо помісей виявилось на момент забою більш зрілим – коефіцієнт стиглості становить 43,59%, що вище на 1,24, ніж в контролі. За кількістю відкладеного в туші протеїну відзначено збільшення його вмісту у помісних тварин. Баранчики 2 групи за загальним відкладенням у туші протеїну перевищують чистопородних однолітків на 327,8 (16,8%); по відкладенню жиру в туші на 172,9 (19,4%). Таким чином, в ході експерименту встановлено, що дослідні тварини з маси внутрішніх органів, у т.ч. та органів травлення, порівнянні з чистопородними однолітками, мали тенденцію до переваги.

Бібліографічні посилання:

1. Avercheva, N.O. (2020). Perspektivy efektyvnoho rozvytku haluzi vivcharstva [Prospects for effective development of the sheep breeding industry]. *Tavriiskyi naukovyi visnyk. Seriya: Ekonomika*, no. 2. P. 57–68. [in Ukrainian].
2. Balasse, M., Tornero K., & Fabr M. (2020). Sezonnist narodzhennia ovets u mynulykh stadakh [Seasonality of sheep birth in past herds]. *Biologichna ta kulturna spadshchyna neolitychnoi Yevropy*, no. 7. P. 1-2. [in Ukrainian].
3. Bezhenar, I.M. (2015). Udoshkonalennia rehionalnoho rozmishchennia ta struktury vyrobnytstva produktsii vivcharstva na osnovi yii dyversyfikatsii [Improvement of regional placement and production structure of sheep farming products based on its diversification]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. no 5. P. 104-110. [in Ukrainian].
4. Bezhenar, I.M. (2021). Otsinka rozvytku haluzi vivcharstva [Assessment of the development of the sheep breeding industry]. *Ekonomika APK*, no. 2. P. 25-38. [in Ukrainian].
5. Boiko, N.V., Kosova, N.O., Korkh, I.V., & Riazanov, P.O. (2013). Rehionalni osoblyvosti tendentsii rozvytku haluzi vivcharstva ta vyrobnytstva vovny v Ukraini. [Regional features of development trends in the field of sheep breeding and wool production in Ukraine]. *Visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho ahrarnoho universytetu*. no. 1(31). P. 93–98. [in Ukrainian].
6. Burhu, Yu.H. (2011). Tovaroznavcha kharakterystyka produktsii vivcharstva [Commodity characteristics of sheep breeding products]. *monohrafiia. Poltava: RVV PUET*. P.126. [in Ukrainian].
7. Burkata, V.P. (2006). Vivcharstvo Ukrainy.[Sheep breeding of Ukraine], K.: *Ahrarna nauka*, P. 614. [in Ukrainian].
8. Busenko, O.T., Skotsyk, V.Ie., & Matsenko, M.I. (2013). Tekhnolohiia vyrobnytstva produktsii tvarynnytstva [Production technology of animal husbandry products]. *Pidruchnyk. K.: Ahrarna osvita*, P. 492. [in Ukrainian].
9. Ibatullin, I.I., Paba,t V.O., & Turynskiy, V.M. (2014). Stan i shliakhy pidvyshchennia eksportnoho potentsialu haluzi vivcharstva Ukrainy [The state and ways of increasing the export potential of the Ukrainian sheep-breeding industry]. *Ekonomika APK*, P. 13-23. [in Ukrainian].
10. Kaletnik, H.M., Kulyk, M.F., Petrychenko, V.F., & Khorishka, V.D. (2007). Osnovy perspektyvnykh tekhnolohii vyrobnytstva produktsii tvarynnytstva [Basics of promising technologies for the production of animal husbandry products]: *navch. posib. Vinnytsia*, P. 583. [in Ukrainian].

11. Kalynychenko, H.I., Topikha, V.S. (2017). Tendentsii rozvytku selektsiinopleminnoi roboty u vivcharstvi [Trends in the development of breeding work in sheep breeding]. *Visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnogo ahrarnoekonomichnoho universytetu*, V. 1. P.17-21. [in Ukrainian].
12. Klymenko, M.M., Vinnikova L.H., Bereza I.H., & Honcharov H.I. (2006). Tekhnolohiia m'iasa ta m'iasnykh produktiv [Technology of meat and meat products]. K.: *Vyshcha osvita*, P. 638. [in Ukrainian].
13. Korbych, N.M., Husiev, I.O. (2021). Vik ta pokaznyky produktyvnosti vivtsematok tavriskoho typu askaniiskoi tonkorunnoi porody [Age and performance indicators of ewes of the Taurian type of the Askanian thin-fleece breed]. *Zbirnyk naukovykh prats KhDAU*. V 3. P. 7-10. [in Ukrainian].
14. Kytaieva, A.P., Bezalychna, O.O. (2016). Problemy suchasnoho rozvytku vivcharstva [Problems of the modern development of sheep breeding]. *Tvarynnytstvo Ukrainy*, no. 1-2. P. 2-4. [in Ukrainian].
15. Papakina, N., Sarana, A. (2020). Osoblyvosti kompleksnoi otsinky ovets tavriskoho typu askaniiskoi tonkorunnoi porody [Peculiarities of comprehensive assessment of Taurian type sheep of Askanian thin-fleece breed] *Kherson DVNZ KhDAU*. V. 11. P. 3-4. [in Ukrainian].
16. Paraniak, N.M., Stapai, P.V., I. A. Makar, & Havryliak, V.V. (2005). Produktyvni yakosti pomisei pershoho pokolinnia vid skhreshchuvannia mistsevykh napivtonkorunnykh matok z baranamy porody suffolk [Productive qualities of first-generation hybrids from crossing local semi-fine wool ewes with Suffolk rams]. *Vivcharstvo: Mizhvidomchyi temat. nauk. zbirnyk. Kherson*, V. 31-32. P. 153- 155. [in Ukrainian].
17. Pokhyl, V., Pokhyl, O., Linskyi, O., & Holynska, O. (2018). Promyslove skhreshchuvannia u vivcharstvi za uchasti porody sharole [Industrial crossbreeding in sheep breeding with the participation of the Charolais breed]. *Naukovyi visnyk NUBiP Ukrainy. Seriya: Tekhnolohiia vyrobnytstva i pererobky produktsii tvarynnytstva*. P. 148-157. [in Ukrainian].
18. Pomitun, I.A., 2000. Seleksiini metody pidvyshchennia konkurentospromozhnosti porid ovets u rehioni Lisostepu i Polissia [Breeding methods of increasing the competitiveness of sheep breeds in the region of the Forest Steppe and Polissia]. *Visnyk ahranoi nauky*, no. 2. P. 104–105. [in Ukrainian].
19. Slavkova, O.P., Kovalova, O.M. (2017). Perspektyvy rozvytku vivcharstva. Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky [Prospects for the development of sheep breeding. Global and national economic problems]. V. 19. P. 101-106. [in Ukrainian].
20. Sukharlov, V.O., Derevianko, O.P., 2003. Vivcharstvo [Sheep breeding]. *Kharkiv: Espada*, P. 256. [in Ukrainian].
21. Suprun, I.O., Hetia, A.A., & Fychak, V.M. (2021). Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku vivcharstva v Ukraini [The current state and prospects for the development of sheep breeding in Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats «Tekhnolohiia vyrobnytstva i pererobky produktsii tvarynnytstva»*. no 2. P. 21–31. [in Ukrainian].
22. Susharnyk, Ya. A. (2021). Analiz suchasnoho stanu rynku vivcharstva [Analysis of the current state of the sheep breeding market]. *Zbirnyk naukovykh prats Odeskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*. no. 9-10. P. 286-287. [in Ukrainian].
23. Vdovychenko, Yu.V, Zharuk, P.H., (2019). Henetychni resursy ovets v Ukraini [Genetic resources of sheep in Ukraine]. *Visnyk ahranoi nauky*, no. 5 (794). P. 38–44. [in Ukrainian].
24. Vdovychenko, Yu.V., Iovenko, V.M., Zharuk, P.H., Kudryk, N.A., & Zharuk, L.V. (2016). The state and scientific support of the sheep breeding industry in Ukraine [The state and scientific support of the sheep breeding industry in Ukraine] *Naukovyi visnyk "Askaniia-Nova"*, no. 9. P. 3-16. [in Ukrainian].
25. Vdovychenko, Yu.V., Zharuk P.H. (2013). Stan ta perspektyvy rozvytku haluzi vivcharstva Ukrainy [The state and prospects of the development of the sheep breeding industry in Ukraine]. *Visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnogo ahrar-noho universytetu*, no 1 (31). P. 135–138. [in Ukrainian].
26. Zaruba, K. V., Drozd, S. L (2017). Rezultaty vykorystannia miasnykh henotypiv na vivtsematkakh askaniiskoi tonkorunnoi porody [The results of the use of meat genotypes on ewes of the Askanian thin-fleece breed]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Seriya: Tekhnolohiia vyrobnytstva i pererobky produktsii tvarynnytstva*, no. 171. P. 15-21. [in Ukrainian].
27. Zharuk, L. V., Koval, T. S., & Kozak, O. A. (2020). Rozvytok svitovoho rynku produktsii vivcharstva. [Development of the world market of sheep breeding products]. *Ekonomika APK*, no 8. P. 60-71. [in Ukrainian].

Holubenko T. L., Candidate of Agricultural Sciences, Associate Professor, Vinnytsia National Agrarian University

Tkachenko T. Yu., Candidate of Agricultural Sciences, Senior Lecturer, Vinnytsia National Agrarian University

Meat productivity of sheep depending on breed characteristics

Sheep farming is a significant source of meat production. For example, the share of lamb in the country's meat balance ranges from 5-6.5%, and in some regions of the country, where it is an essential product for cooking national dishes, it reaches 30% or more. The successful development of sheep farming largely depends on taking into account the biological characteristics of sheep, which, unlike other ruminants, can consume many more plant species. They are undemanding to feed, using nutritious post-cutting residues and residual pasture vegetation after grazing by other species of animals quite efficiently. The slaughter yield, as one of the main economically useful traits in breeding for increased meat productivity, varied in the groups from 44.2 to 44.9%. The use of industrial crossbreeding of Merino ewes and Dorper rams contributes to an increase in the meat productivity of crossbred lambs in relation to purebred Merino lambs of this flock. In crossbred lambs, the area of the 'muscle eye' was 18.9% higher than in purebred counterparts. The results obtained indicate higher meat merits and better carcass quality of lambs of the crossbred group. The meat of the crossbreeds was more mature at the time of slaughter – the maturity coefficient was 43.59%, which is 1.24% higher than in the control. In terms of the amount of protein deposited in the carcass, an increase in its content was noted in crossbred animals. The weight of grade I cuts in absolute and relative terms was the highest in the carcasses of two-breed lambs. The advantage of young lambs of group 2 in this

indicator was 16.8%. The meat quality of animals is also determined by the ratio of tissues in the carcass. In the process of studying the morphological composition of carcasses, a clear difference was found between the lambs of the experimental groups. In the carcasses of the crossbred lambs, the flesh content was 11.4 kg, which is 1.5 kg or 15.1% higher than in the control group.

Key words: sheep, merino, Dorper, pre-slaughter live weight, slaughter yield, ripeness factor, pulp yield, bone yield.